

Zhodnocení Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 07.08.1980, sp. zn. Cpjf 108/79, ECLI:CZ:NS:1980:CPJF.108.1979.1

Číslo: 26/1980

Právní věta: K některým dalším otázkám určování výživného v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění výživného, je-li nezletilý oprávněný z této vyživovací povinnosti československým občanem a má bydliště na území ČSSR. /1/

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 07.08.1980

Spisová značka: Cpjf 108/79

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Zhodnocení

Hesla: Cizinci, Devizové hospodářství, Dokazování, Měna, Pobyt cizinců trvalý, Řízení před soudem, Rozhodnutí soudu, Výživné dítěte

Předpisy: 94/1963 Sb. 142/1970 Sb. 143/1970 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 26/1980 sb. rozh.

K některým dalším otázkám určování výživného v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění výživného, je-li nezletilý oprávněný z této vyživovací povinnosti československým občanem a má bydliště na území ČSSR. 1)

(Ze zhodnocení praxe soudů při určování výživného v peněžní jednotce jiného státu; občanskoprávní kolegium Nejvyššího soudu ČSSR ze 7. 8. 1980, [Cpjf 108/79](#))

Ve stanovisku občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR z 22. 5. 1974, [Cpjf 79/73](#), uveřejněném pod č. 29/1974 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, byl zaujat právní závěr, že žádnému kogentnímu ustanovení československého právního řádu neodporuje, stanoví-li československý soud povinnost platit výživné v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění výživného, když nezletilý oprávněný z této vyživovací povinnosti je československým občanem a má bydliště na území ČSSR. Zároveň bylo v tomto stanovisku zdůrazněno, že čs. soudy mohou takto postupovat v případech, kdy podle poznatků získaných soudem zejména z údajů Ústředí pro mezinárodní právní ochranu mládeže v Brně by výkon rozhodnutí ukládající platit výživné v československých korunách byl spojen s potížemi a průtahy a

byl by ohrožen včasný a účinný výkon takového rozhodnutí v rozporu se zájmem nezletilého dítěte. Šlo totiž o to, aby bylo zajištěno, že nezletilým dětem se i při výkonu rozhodnutí dostane výživné v rozsahu stanoveném v ustanoveních zákona č. 94/1963 Sb. o rodině (zejména § 96 o rod.), a to, aby se předcházelo případnému obcházení předpisů o devizovém hospodářství (zákona č. 142/1970 Sb. a vyhlášky č. 143/1970 Sb.).

V návaznosti na toto stanovisko ke správnému výkladu zákona (§ 28 odst. 2 zákona o organizaci soudů a o volbách soudců, jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 19/1970 Sb.) se občanskoprávní kolegium nejvyššího soudu ČSSR podle plánu úkolů na rok 1979 seznámilo s tím, jak se toto stanovisko v praxi soudů používá, a to na podkladě rozhodnutí vydaných soudy České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky i na podkladě zpráv Nejvyššího soudu ČSR (NcS 71/79) a Nejvyššího soudu SSR (Cpj 31/79). Využito bylo také poznatků sdělených ve vyjádřeních ministerstev spravedlnosti ČSR a SSR, federálního ministerstva zahraničních věcí, federálního ministerstva financí, Generální prokuratury ČSSR a Ústředí pro mezinárodní právní ochranu mládeže v Brně.

Ze získaných poznatků vyplývá, že soudy v ČSSR při projednávání a rozhodování věcí, v nichž přichází v úvahu určení výživného v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění výživného, je-li nezletilý oprávněný z této vyživovací povinnosti československým občanem a má bydliště na území ČSSR, vycházejí z uvedeného stanoviska občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR. Při jeho aplikaci dochází však k některým pochybením, na něž je třeba v zájmu předcházení nedostatkům v praxi soudů poukázat a zaujmout stanovisko k některým dalším otázkám.

1. Ve stanovisku uveřejněném pod č. 29/1974 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek bylo již zdůrazněno, že při řešení otázky stanovení výživného v cizí měně jde o postup československých soudů při úpravě vztahů s mezinárodním prvkem a při rozhodování o těchto vztazích, a že tedy pro úvahu o tom, podle právního řádu kterého státu je třeba postupovat, je nutno vycházet z ustanovení zákona č. 97/1963 Sb. (ve znění zákona č. 158/1969 Sb.) o mezinárodním právu soukromém a procesním, nestanoví-li něco jiného mezinárodní smlouva, kterou je Československá socialistická republika vázána.

2. Dále je třeba mít na zřeteli předpoklady stanovené mezinárodními smlouvami pro uznání a výkon rozhodnutí. Podle článku 2 bodu 2 Úmluvy o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem (vyhlášené vyhláškou č. 14/1974 Sb.) je zejména třeba, aby „žalovaná strana byla podle práva státu, jehož orgán ve věci rozhodl, řádně předvolána a zastoupena“. V tomto smyslu bylo v rozhodnutí uveřejněném pod č. 38/1977 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek zdůrazněno, že při rozhodování o výživném, které má platit účastník řízení, jehož bydliště (pobyt) je mimo území ČSSR, musí soud dbát i o to, zda vydávané rozhodnutí splňuje všechny takové předpoklady, aby mohlo být uznáno a vykonáno ve státě, kde má uvedený účastník bydliště nebo pobyt. K objasnění těchto okolností soud postupuje v součinnosti (§ 4 o. s. ř.) s Ústředím pro mezinárodní právní ochranu mládeže v Brně, popřípadě se dotáže ministerstva spravedlnosti ČSR nebo ministerstva spravedlnosti SSR.

Je tedy určujícím kritériem pro stanovení výživného v cizí měně především to, zda takové rozhodnutí povede k rychlé a účinné ochraně práva nezletilého dítěte. V těch případech, v nichž ze soudem získaných poznatků vyplyne závěr, že by uvedený postup nevedl k tomuto očekávanému cíli, rozhodne soud o stanovení výživného v československých korunách.

Protože jde o právní ochranu dětí ve věcech, které mají vztah k cizině, je i při tomto zjišťování nezbytná součinnost soudů s Ústředím pro mezinárodní právní ochranu mládeže v Brně ve smyslu ustanovení § 23 vládního nařízení č. 59/1964 Sb. (viz i § 51 bod 1 zákonů č. 129/1975 Sb. a č.

132/1975 Sb.); tento orgán má také široké poznatky o praxi orgánů ochrany mládeže i soudů cizích zemí při zjišťování skutečností rozhodných k stanovení výživného i při vykonávání rozhodnutí (včetně rozhodnutí cizozemských).

3. Dospěje-li soud k závěru, že je v projednávané konkrétní věci namístě, aby výživné bylo stanoveno v cizí měně, pak stejně jako ve všech ostatních případech stanovení výživného musí zjišťovat všechny rozhodné skutečnosti k doložení odůvodněných potřeb oprávněného, jakož i schopnosti k doložení odůvodněných potřeb oprávněného, jakož i schopností a možností povinného (- 96 odst. 1 zák. o rod.).

a/ K častým pochybením v praxi soudů dochází zejména při zjišťování schopností a možností osoby povinné k plnění výživného, která má bydliště v cizině. Nestačí tu, spokojují-li se soudy jen se zjišťováním výše příjmu takové osoby, aniž by jejím výsledkem jako účastníka řízení (§ 125 a § 131 o. s. ř.), případně dalším dokazováním, byly podrobně objasněny ty okolnosti, které plně dokreslují potřebné životní náklady této osoby (plnění další vyživovací povinnosti, náklady na bydlení, stravování, kulturní potřeby apod.), jež jsou určujícími pro životní úroveň člověka v prostředí a ve společenských a hospodářských poměrech, v nichž žije.

b/ Ke stanovení výživného ze strany osoby, která žije v cizině, dochází nezřídka za delší časové období. Je proto nezbytné, aby se soud zabýval také tím, zda za toto delší období nedošlo na straně osoby povinné k plnění výživného, která žije v cizině, ke změnám ve skutečnostech a okolnostech, jež jsou rozhodné pro stanovení výživného v jednotlivých časových obdobích.

c/ Není také důsledně zjišťováno, zda osoba povinná k plnění výživného, která má bydliště v cizině, nezaplatila dobrovolně v době do vyhlášení rozsudku o stanovení výživného některé částky na toto výživné. V rozporu s povinností soudu zjistit skutečný stav věci soudy někdy nepřihlížejí ani k doloženým platbám ze strany osoby žijící v cizině a spokojují se s tím, když např. matky, i níž je nezletilé dítě v ČSSR ve výchově, prohlásí, že nešlo o plnění vyživovací povinností, ale o dar poslaný dítěti.

Neúplné zjištění skutečného stavu věci v uvedených otázkách anebo jejich nesprávné posouzení podle čs. právních předpisů může mít za následek nejen potíže při výkonu rozhodnutí čs. soudu na území jiného státu, ale může vést i k nevykonatelnosti takového rozhodnutí.

Znovu je třeba zdůraznit nutnost, aby soudy ve věcech tohoto druhu důsledně postupovaly podle výkladových závěrů obsažených zejména v Rozboru a zhodnocení rozhodování soudů o výchově a výživě nezletilých dětí, [Pls 4/67](#) bývalého Nejvyššího soudu, uveřejněném ve sborníku Nejvyššího soudu ČSSR „Nejvyšší soud o občanském soudním řízení a o řízení před státním notářstvím“, SEVT, Praha 1974, zejména na str. 234-277. Náležitosti platného darování nezletilým dětem ze strany rodičů i jiných osob byly vyloženy v rozhodnutí uveřejněném pod č. 31/1967 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR a dále pak ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 42/1972 (str. 249-250). Československé devizové předpisy (srov. § 18 zákona č. 142/1970 Sb.) umožňují nakládat s pohledávkami devizových tuzemců vůči devizovým cizozemcům, ovšem se souhlasem příslušného devizového orgánu (Správy pro věci majetkové a devizové v Praze nebo Správy pro věci majetkové a devizové v Bratislavě). Čs. soud tu tedy přihlíží při rozhodování o výživném k platbám výživného, které jsou z ciziny poskytovány a v ČSSR přijímány (anebo jsou poskytovány z finančních prostředků cizozemce, jež jsou na území ČSSR) v souladu s ustanoveními čs. předpisů o devizovém hospodářství. V tomto smyslu soud poskytuje poučení účastníkům řízení (§ 5 o. s. ř.) o případné potřebě vyžádat si souhlas devizového orgánu a v dalším průběhu řízení vychází pak z rozhodnutí tohoto orgánu, je-li ho zapotřebí podle ustanovení zákona č. 142/1970 Sb. a vyhlášky č. 143/1970 Sb.

Naproti tomu nemá význam, provádí-li čs. soud šetření o výši obvyklého výživného pro dítě určitého

věku, které je soudy obvykle vyměřováno ve státě, kde uvedená osoba žije. Pro stanovení výživného v takovém případě je totiž třeba vycházet ve smyslu ustanovení § 96 odst. 1 zák. o rod. jen z odůvodněných potřeb oprávněného a schopností a možností povinného.

a/ Zjišťuje-li soud podklady pro náležité ekvivalentní vyjádření výše výživného (odpovídajícího hlediskům uvedeným v ustanovení § 96 odst. 1 zák. o rod.) v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění výživného, musí vycházet výlučně z kursovního lístku (obsahujícího i případné poskytování bonifikace), vydaného Státní bankou československou a platného v době rozhodování soudu (§ 154 o. s. ř.); tento kursovní lístek si soud vyžádá od příslušné pobočky Státní banky československé. Užívat jiné kursovní přepočty je nesprávné.

Při úvaze soudu o stanovení výše výživného a o vyčíslení povinnosti platit výživné v cizí měně ve srovnání s tím, jakého výživného se dostane oprávněnému v československých korunách, lze přihlížet i k tomu, že při placení výživného z ciziny v peněžní měně jiného státu může oprávněný obdržet odběrní poukazy na zboží podávané podnikem zahraničního obchodu Tuzex označované rovněž v Kčs, přičemž ovšem hodnota jedné Kčs v těchto poukázkách odpovídá ve stanoveném poměru dvěma Kčs v bankovkách nebo mincích. 2) Rovněž při této úvaze lze vycházet jen z uvedeného stanoveného poměru.

b/ Také při uložení povinnosti platit výživné v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění výživného, soud při úvaze o výši výživného přihlíží i k tomu, zda a do jaké míry jsou potřeby dítěte uhrazovány přídavky na děti (§ 30 zákona č. 88/1968 Sb. ve znění zákonů č. 153/1969 Sb. a č. 99/1972 Sb. i nařízení vlády ČSSR č. 98/1971 Sb. a č. 77/1979 Sb.). Není tu však žádného důvodu k odečítání těchto dávek nemocenského pojištění od výše výživného odpovídajícího hlediskům uvedeným v ustanovení § 96 odst. 1 zák. o rod.

4. Výrokem rozsudku ukládajícím platit výživné na nezletilé dítě, které je čs. občanem a má bydliště v ČSSR, v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění výživného, je plně a dostatečně určité vyjádřena soudem uložená platební povinnost. Vzhledem k tomu a s přihlédnutím k uvedenému postupu soudu, jímž se v případech, v nichž je to třeba, dospívá ke stanovení a k vyčíslení povinnosti platit výživné v cizí měně, a to ve srovnání s tím, jakého výživného se oprávněnému skutečně dostane v čs. korunách, nelze ve výroku rozsudku uvádět vedle částek v cizí měně přepočet v československých korunách.

Ve výroku rozsudku nemá místa žádná zmínka o přídavicích na děti (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 30/1973 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

V odůvodnění rozsudků ukládajících plnění výživného v cizí měně se uvádějí kursovní přepočty jen na podkladě kursovních lístků vydávaných Státní bankou československou. Porovnání hodnoty Kčs v odběrních poukazech PZO Tuzex v hodnotě Kčs se uvádí ve stanoveném poměru 1:2. 3)

Cílem stanoviska uveřejněného pod č. 29/1974 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a rozhodujícím hlediskem pro úvahu o jeho aplikaci je usnadnit realizaci plnění výživného i případného výkonu soudního rozhodnutí. Proto jej nelze používat bez uvážení okolností, které ovlivňují plnění tohoto cíle.

1) Uvedené závěry navazují na stanovisko uveřejněné pod č. 29/1974 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

2) Podle úpravy, k níž došlo v roce 1980 a která je nyní také vyjádřena v kursovních lístcích SBČS (bod 7 poznámek), již jen 1,75 Kčs. O odběrních poukazech PZO Tuzex viz nyní vyhlášku č. 8/1981 Sb.

3) nyní již jen 1:1,75